

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

6TE ÄRG.

DEN 26 FEBRUARI 1905.

N^O 22

Återgifvande af text eller illustrationer ur HVAR 8 DAG utan särskild öfverenskommelse förbjudes.

INNEHÅLL: P. T. Cleve. — Nordiska museets nye chef. — Arbetarevälfärdsanordningar. — Svenska turistföreningens 20-årsjubileum. — Tre födelsedagar. — C. E. N. Martin. — Från den nu pågående danska konstutställningen i Göteborg. — Det högre armébefälet. — Nordiska spelens sista dag. — Ryssland just nu. — Brokigt utomlandsnytt. — Veckans porträttgalleri. — Vid Sha-ho. — Uddevalla sparbanks nya byggnad. — Lisa Håkanson som "HVAR 8 DAG". — "Edvin Ås och lilla Lizzie Svan" af Sture Stig.

F. A. B. HVAR 8 DAGS TRYCKERI. GÖTEBORG. 1905.

Foto. Ooesén, Sthlm.

P. T. CLEVE.
PROFESSOR.

PER TEODOR CLEVE.

TILL PORTRÄTTET Å FÖREGÅENDE SIDA.

En af Sveriges utmärktaste vetenskapsmän, en synnerligen mångsidig forskare, som förvärfvat sig ett europeiskt känt namn, professorn i kemi vid Uppsala universitet, *Per Teodor Cleve*, fyllde den 10 febr. 65 år och har i samband härmed afgått från sin lärostol.

C., som är Stockholmsbarn, son till grosshandlaren, sedermera stadsmäklaren Fredrik Teodor Cleve och Sofia Ulrika Glansberg (adoptivnamn Lindberg), blef student i Uppsala 1858, fil. kand. 1862 och promoverades till fil. dr 1863. Han blef s. å. docent i organisk kemi vid Uppsala universitet och 1870 adjunkt i kemi vid Teknologiska institutet i Stockholm. 1872 höll C. de Thamska föreläsningarna i kemi vid Vetenskapsakademien, 73-74 föreläsningar i geologi vid Stockholms högskola, förestod vårterminen 1881 professuren i geologi och mineralogi vid Uppsala universitet samt utnämndes 1874 till professor i allmän- och äkerbrukskemi därstädes.

C:s kemiska skrifter behandla hufvudsakligen platinans ammoniakaliska föreningar, de sällsynta jordmetallernas föreningar och naftalins derivat och finnas intagna i Vetenskapsakademiens och Vetenskapssocietetens publikationer. "Der Altmeister auf dem Gebiete der seltenen Erden" kallades C. nyligen, såsom svenska tidningar meddelat, af en framstående tysk kemist. Med afseende på den utmärkte vetenskapsmannens kemiska arbeten får man heller icke glömma de läroböcker i oorganisk och organisk kemi, som han under årens lopp utgivit för begynnare och mera försigkomna. C. har för öfrigt lagt sig i hög grad vinn om sina lärjungar; han har sålunda sökt intressera de studerande för utförande af vetenskapliga originalundersökningar och verkat för de akademiska studiernas och examinas ordnande på ett mera planmässigt sätt, bl. a. genom ett 1885 till fil. fakulteten ingifvet förslag, som gaf anledning till de 1891 vidtagna ändringarna i detta hänseende.

Men C. är, såsom redan nämnts, hemma på andra områden än kemiens, nämligen äfven i geologi, botanik och zoologi. Med understöd af Letterstedtska stipendiet företog han 1868-69 resor i geologiskt

syfte till Rhentrakten, Schweiz, Frankrike, Förenta staterna, Canada och Västindien, hvarunder han upprättade en geologisk karta öfver de nordöstra Antillerna, hvilkas geologi han beskref i en uppsats.

I sina botaniska arbeten har C. sysselsatt sig med sötvattensalgerna och diatomacéerna, beträffande hvilka senare han i synnerhet koncentrerat sig och utgivit många uppsatser. Genom mikrogeologiska undersökningar af aflagringar har han påvisat diatomacéernas betydelse för geologien. Genom undersökningar af de pelagiska diatomacéerna har han framhållit deras betydelse för kännedomen om rörelserna i hafvet och vattenmassornas flytning. C. intar sålunda en synnerligen framstående plats inom den i våra dagar med all ifver bedrifna planktonforskningen, hvilken i Sverige påbörjades i samband med hydrografiska forskning 1893 och sedan årligen fortsatts af Cleve och C. Aurivillius. Plankton är en benämning på sammanfattningen af de i oceaners och insjöars vatten kringdrifvande organismer, hvilkas studium är af synnerligen stort intresse ur flere synpunkter. Dels utgöra de födan åt alla hafvens högre djurformer, speciellt fiskarne, dels äro de af stort värde för utforskande af vattenmassornas flyttning i oceanerna. De organismer, som bilda plankton, tillhöra såväl växtriket, fytoplankton, som djurriket, animaliskt plankton. Och bland de olika encelliga alger, hvaraf i de flesta fall fytoplankton utgöres, finnas diatomacéerna, beträffande hvilka C. är specialist. Med ett ord, C. är en af de mest framstående planktonforskare, som intagit ett rum i tēten vid de senare årens internationella hydrografiskt-biologiska undersökningar.

Af utmärkelser har C. erhållit ett ovanligt stort antal. Han blef 1871 ledamot af vetenskapsakademien och erhöi 1881 och 1894 dennas större guldmedalj öfver Berzelius. 1891 kreerades han till jur. hedersdoktor vid Glasgows universitet, och 1894 tilldelade Royal Society i London den eminente forskaren Davy-medaljen. C. är för öfrigt medlem af många utländska akademier, som velat hedra den skarpsinnige, fullt moderne vetenskapsmannen.

NORDISKA MUSEETS NYE CHEF.

Foto. Klemming, Stockholm.

B. SALIN.

Arthur Hazelius' plats som styresman för Nordiska museet har hittills stått obesatt, men har Nordiska museets nämnd nyligen utsett t. f. intendenten vid museet dr Bernhard Salin till att bekläda den viktiga posten.

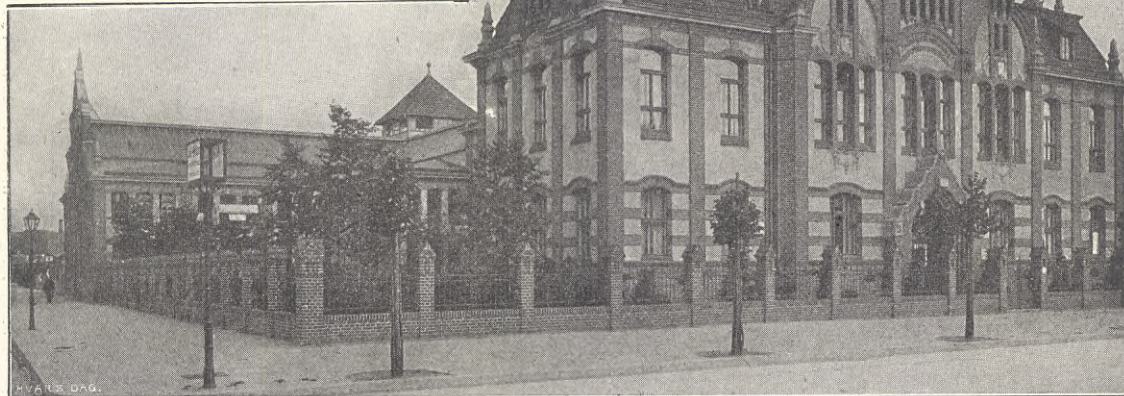
S., som är född 1861, blef 1890 fil. dr i Uppsala. Han anställdes 1889 som e. o. amanuens vid statens historiska museum och blef 1891 t. f. Hjertbergsk amanuens därstädes. I jan. 1903 blef S. t. f. föreståndare för Nordiska museet. Från början konsthistoriker, ägnade sig S. snart åt den förhistoriska arkeologien och har äfven arbetat på medeltidsarkeologiens samt religions- och mytfforskningens områden. Han har under olika resor studerat de mest betydande kulturhistoriska museer i Europa. Bland hans arbeten märkes det nyligen publicerade "Die altgermanische Thierornamentik".

S:s närmaste uppgift är nu att ordna samlingarne i den stora museibyggnaden på Djurgården, hvilket kommer att taga flera år i anspråk.

ARBETARVÄLFÄRDSANORDNINGAR.

NÅGRA UPPGIFTER RÖRANDE DEN
STÅENDE UTSTÄLLNINGEN FÖR
ARBETARVÄLFÄRDSANORDNINGAR
I CHARLOTTENBURG.

FÖR HVAR 8 DAG AF YRKESINSPEKTÖREN
THORVALD FÜRST.

Efter fotografi.

DEN PERMANENTA UTSTÄLLNINGEN FÖR ARBETSSKYDD OCH YRKESHYGIEN I BERLIN-CHARLOTTENBURG:
Utställningsbyggnaden på Frauenhoferstrasse, Charlottenburg.

Den förmästa företeelsen under senare delen af föregående århundrade är utan tvifvel industriens kolossala utveckling, hvilken ej endast satt sin prägel på århundradet utan äfven varit hufvudorsaken till en mängd företeelser och rörelser under samma tid.

Den viktigaste af dessa med industriens utveckling följande rörelser är otvifvelaktigt den sträfvan som gjort sig gällande för att bereda i industriens tjänst stående arbetare skydd mot yrkesfarorna, hvilka synas tilltaga i mån af industriens stegrade intensitet.

För uppnående af detta mål har inom olika kulturstater antagits lagar angående såväl skydd mot olycksfall, som skydd mot ohälsa i industriellt arbete. Det visade sig emellertid, att dessa lagar endast långsamt och med svårighet förmådde föra saken framåt mot det eftersträfvade målet. Den viktigaste af de mot sakens framgång kämpande faktorerna är utan tvifvel arbetsgifvarnas såväl som arbetarnes oförståelse af sakens innebörd och obekantskap med de medel hvarigenom det önskade skyddet skulle uppnås.

Det visade sig därför vara af allra största betydelse, att tillfälle bereddes de af förhållandena berörda att i verksamhet få se de skyddsanordningar mot olycksfall, som funnos och de hygieniska anordningar, som befunnits nödvändiga att införa inom olika yrken.

Till fyllande af detta behof anordnades, dels å enskild väg, dels genom de olika staternas försorg, stående utställningar för arbetarvälfärdsanordningar, och finnas sådana numera i Wien, Paris, Berlin, Amsterdam, Brüssel och Zürich.

Ehuru till ären långt ifrån den äldsta, torde dock hvad beträffar såväl rikhaltigheten af det befintliga utställningsmaterialet som ock dess systematiska anordnande utställningen i Berlin—Charlottenburg intaga ett synnerligen framskjutet rum.

Redan år 1886 grundades det första tyska hygieniska museum i Berlin, och den tyska riksförsäkringsanstalten ordnade äfven ungefär samtidigt en samling lämpliga skyddsanordningar mot olycksfall, men först med den "Allmänna tyska utställningen till skydd mot olycksfall år 1889" åstadkoms den väckelse för betydelsen af arbetarvälfärdsanordningar, som var nödvändig för sakens fullständiga framgång. Det dröjde dock ända till år 1900, innan tyska riksdagen beviljade behöfliga medel för ordnande af en ständig utställning för arbetarvälfärdsanordningar.

Till byggnadsplats utsågs en tomt vid Frauenhoferstr. 11/12 i Charlottenburg stående i nära förbindelse med såväl elektriska spårvägarne till Berlin som underjordsbanan. Den ligger äfven nära Tekniska högskolan, hvarigenom den fyller ett viktigt ändamål, nämligen det att lämna de unga eleverna tillfälle att genom besök och studier å densamma redan från första stund vänjas att se arbetsmaskiner försedda med skyddsanordningar; att väcka deras intresse för dylika anordningar och egga dem att vid sitt arbete ute i lifvet tillgodogöra sig hvad de så inhämtat, och arbeta vidare på samma väg.

Totala byggnadskostnaden är 1,043,000 Mk, däri inbegripet utgifterna för tomten, som uppgick till 478,000 Mk. De årliga förvaltningskostnaderna uppgå till 50,000 Mk.

Utställningsbyggnaderna bestå af en förvaltningsbyggnad förbunden med den egentliga utställningshallen genom en mindre hall.

Förvaltningsbyggnaden innehåller utom expeditionlokal, bostadsrum för vaktmästaren, ett bibliotek och ett tuberkulosmuseum, samt står i förbindelse med en föreläsningssal rymmande 196 sittplatser.

Själftva utställningshallen är försedd med galleri rymmande en del af utställningen, för hvilken äfven förbindelsehallen tages i anspråk.

FRAN UTSTÄLLNINGEN I CHARLOTTENBURG FÖR SKYDD MOT OLYCKSFALL VID ARBETE: Stora utställningssalen, där maskiner i arbete, försedda med moderna skyddsanordningar, förevisas.

Efter fotografi. FRAN UTSTÄLLNINGEN FÖR ARBETSHYGGEN I CHARLOTTENBURG: Tuberkulosutställningen.

Utställningen är, fränsett den speciellt ordnade tuberkulosafdelningen indelad i tvänne hufvudgrupper, den ena omfattande skydd mot olycksfall, den andra hygieniska anordningar inom industrien, och i samband därmed äfven social hygien.

En mera ingående beskrifning af utställningen skulle här föra för långt, men en viktig princip som tillämpas vid densamma anser jag mig dock böra framhålla. Så snart en fullständigare bättre skyddsanordning framkommer hvilken öfverträffar någon inom utställningen befintlig, sker utbyte, hvarför utställningen

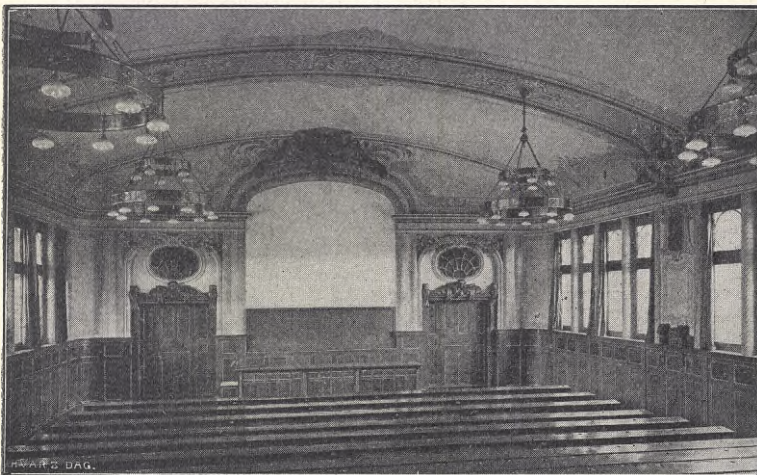
kan sägas visa endast det nyaste och bästa som finnes.

Fotografierna visa förvaltningsbyggnaden sedd utifrån, föreläsningssalen, tuberkulosmuseet och stora utställningshallen, och tala de förvisso själfva sitt tydliga språk, visande huru Tyskland förstätt att uppfatta den viktiga samhörighet, som finnes mellan en uppåtgående industri och en vidgad verksamhet på arbetarevälfärdsanordningarnes utveckling.

Betydelsen för Sveriges industri af en liknande utställning torde ligga i öppen dag, och är det att hoppas, att om och när frågan härom kommer fram, den då måtte mötas med den förståelse och det intresse, som äro nödvändiga, och hvilka i så rikt mått inom andra nationer kommit samma idé till mötes.

Som ett godt tecken kan räknas att vid den stundande industriutställningen i Norrköping en afdelning är ordnad för skyddsanordningar mot olycksfall och yrkeshygien och vore det synnerligen önskvärdt, att Sveriges fabrikanter af olika arbetsmaskiner ville talrikt möta till täflan inom denna för hela Sveriges industri så fruktbringande afdelning.

Th. Fürst.

Efter fotografi. FRAN UTSTÄLLNINGEN FÖR ARBETSSKYDD OCH YRKESHYGGEN I CHARLOTTENBURG: Föreläsningssalen.

SVENSKA TURISTFÖRENINGENS 20-ÅRS JUBILEUM.

HVAR 8 DAGS FOTOGRAF I STHLM.

I. SVENSKA TURISTFÖRENINGENS OMBUDSMÖTE I STOCKHOLM: Riksantikvarien Hildebrand (1), Docent Gunnar Andersson (2), Kassör Wancke (3).

Sitt 20-års jubileum har Svenska turistföreningen i Stockholm nyligen kunnat fira. Föreningen bildades nämligen år 1885 i Uppsala på inbjudan af ett par yngre vetenskapsmän. Nu har Turistföreningen vuxit sig stor och stark, hvar till icke minst bidragit föreningens utmärkte, rikt illustrerade årsböcker, som hvarje ledamot gratis erhåller. De olika resehandböcker öfver skilda delar af Sverige, som Turistföreningen utgifvit, äro äfven förtjänta af beröm. Föreningens verksamhet kan måhända bäst sammanfattas i uttalandet, att den lärt svenskarne att få ögonen öppna för sitt eget lands naturskönheter och älska det samma i högre grad än förut.

TRE FÖDELSEDAGAR.

S. RIBBING. F. A. WULFF. K. H. BLOMBERG.
 Rect. mag. i Lund. Prof. i Lund. 60 år den 11 febr.
 Prof. 60 år den 17 febr. Prof. i Uppsala 55 år den 9 febr.
 Se helsid.- Af dessa tvänne framstående personer, skola vi vid ett senare tillfälle återgifva helsidesporträtt jämte biografier.
 i H. 8 D. V: 52.

C. E. N. MARTIN.
 Nyutnämnd till fälttygmästare och major i armén.

Det sedvanliga årsmötet föregicks denna gång af ett möte med föreningens ombud, hvilka till ett antal af omkring 150 infunnit sig från skilda delar af landet.

INTERIORER FRÅN TURISTFÖRENINGENS BYRA VID NORRLANDSGATAN I STOCKHOLM: II. Expeditionsrummet. (Kassör F. Wancke X). III. Mottagningsrummet. (Doc. G. Andersson X).

I HVAR 8 DAGS den 25 dec. 1904 utlysta pristäflan för utmärkte svenska originalromaner, är det utfästa prisbeloppet

Kr. 6,000 (Sextusen).

Täflingstiden utgår den 15 aug. 1905. Alla våra skriftställare inbjudas att deltaga.

FRÅN DEN NU PÅGÅENDE DANSKA KONSTUTSTÄLLNINGEN I GÖTEBORG.

VIGGO JOHANSEN (x), som ordnat utställningen.

1. »STILHED», af V. Johansen, (Inköpt af prins Eugen).

2. SAMME KONSTNÄR: »HESTE OG FAAR PÅ MÅRKEN».

3. JULIUS PAULSEN: »I KUNSTNERENS HJEM». Personerna äro från vänster räknadt: Artisten Schwartz, prof. Kårsberg, prof. Haslund, prof. Stage, artisten Zahrtman, Fuldm. Köbke och fru Paulsen

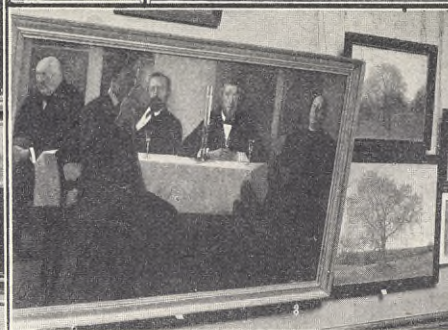
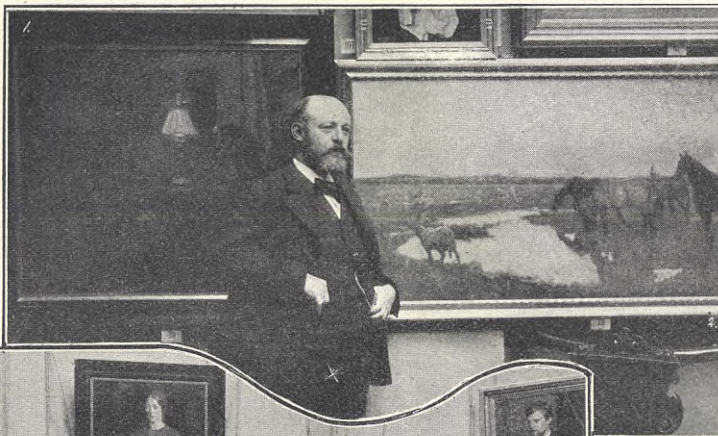

Foto. Jonason. Göteborg

4. VILHELM HAMMERSHÖJ: »INTERIÖR». 5. JOHAN RODHE: »PORTRÆT AF MALEREN ZAHRTMAN», inköpt af Nationalmuseum. 6. VIGGO JOHANSEN: »PORTRÆTSTUDIE AF PRINS EUGEN». 7. JOACHIM SKOVGAARD: Skiss till »KRISTUS I DE DÖDES RIGE». 8. VILH. HAMMERSHÖJ: »FEM PORTRÆT». T. h. synas tvenne landskap af SVEND HAMMERSHÖJ.

Sedan någon tid pågår på Valand i Göteborg en utställning af danska konstnärer, hvilken på ett mycket intressant sätt belyser det efter normmännen oss närmast stående folkets från vår egen i så mycket afvikande konst. Våra egna konstnärer hafva vant oss vid kraftiga färger och full orkester. Hos danskarna lyssna vi oftast till en sång i pianissimo, som endast sällan sväller ut. Det är stämningens blidhet, den utsökta detaljen som skall verkan åstadkomma. Gärna bjuda de på stillsamma interiörer, som genast föra tanken till det gamla holländska interiörmåleriet. Icke alltid växa de högre än traditionen. Men en liten duk som V. Hammershøjs »Interiör» är alldeles modernt känd. Samme konstnär spanner

över en stor del af den danska konstens omfång och är därför en af de mest representativa utställarne. Hans stora duk »Fem Portræt» är näst Einar Nielsens »Den Svangre», hvilken af konstännare högt skattade duk Göteborgs museum haft lyckan att förvärfa, utställningens monumentalaste.

På danskarnes porträttkonst finnes för öfrigt ett så betydande prof som Rhodes af Nationalmuseum inköpta portræt af Zahrtman.

Utställningen har ordnats af Viggo Johansen, som därvid på bästa sätt understöds af kammarherre C. Lagerberg, från hvilken idén och verkställigheten utgått.

9. EINAR NIELSEN: »DEN SVANGRE»
Inköpt af Göteborgs museum.

DET HÖGRE ARMÉBEFÄLET.

D. HEDENGREN.
Öfverste i armén Tillf.
chef för Svea art.-reg.

H. G. TH. EKSTRÖM.
Nyutnämnd öfverste och
chef för Upplands art.-reg.

A. J. B. v. STRUSSENFELT.
Öfverstelöjtn. o. ch. f. Got-
lands art.-kår. Nyutn. öf-
verste i armén.

S. FALK.
Öfverstelöjtn. och chef f.
Göta trängkår. Nyutn.
öfverste i armén.

NORDISKA SPELENS SISTA DAG.

Nordiska spelen, som med undantag af invigningsdagen icke gynnades af vidare vackert väder, fingo dock en i alla afseenden mycket lyckad avslutning i den utfärd till Mälsåkers slott, som på inbjudan af slottets gästfrie ägare blef föranstaltad. Ett 180-tal personer afreste från Stockholm med extratåg till Mariefred, hvarifrån färden öfver en spegelblank is och under en strålende klar himmel med släde, automobil eller isjakt fortsattes till slottet.

Först arrangerades en del täflingar och sedan samlades alla uppe i det gamla minnesrika Fersenska slottets festvåning vid de väntande bordet. Hemfärden företogs i mörkningen. Hela vägen var utprickad med brinnande tjärtunnor, och från alla slädar flammade bloss. Dagen efterlämnade hos alla deltagare i den storslagna fästen de angenämaste minnen.

HVAR 8 DAGS FOTO-
GRAF I STOCK-
HOLM.

SVENSKA OCH UTLÄNDSKA IDROTTSMÄN INBJUDNA TILL EN »NORDISK DAG» PÅ MÄLSÅKERS SLOTT. 1. Mälsåkers slott. 2. Affärden från Mariefred. 3. Värden, ing. Sjögren (X), mot-tager gästerna. 4. Björnungarne på Mälsåker.

RYSSLAND JUST NU.

FRÅN HVAR 8 DAGS UTSÄNDE KORRESPONDENT.

III.

Efter fotografi.

MOSKVA: Kreml, sedt från Moskvafloden.

Moskva 31 jan. 1905.

Moskva, "den första tsarstaden", som det ännu i högtidlig stil kallas, är inte bara Kremls och de många grant sirade kyrkornas stad, som med sin barbariska prakt fångslat Théophile Gautiers målaröga lika väl som de vanliga turisternas nyfikna blickar. Moskva är framförallt den ryska handelns centrum. Hvert enda hus är utklutadt med oformliga krämarskyltar och man undkommer ingenstädes ens gatumånglarnes entoniga skrik. Varor bjudas ut öfver allt, till och med genom källargluggarna vid ens fötter, och väldiga handelspalats eller bazarer, med butiker i sina tre våningar, ha inkräktat hela kvarter omkring Kremls gamla murar. Och Moskva har blifvit en tillräckligt modern stad för att inte tåla den förr inrotade asiatiska osnyggheten. Man kan knappt se en praktfullare butik än bröderna Jelisejevs viktualiehandel vid Tverskaja, och de många små fruktbodarna i hela staden äro mönstergilt snygga och väl ordnade. Vid Tverskaja har också en kinesisk handelsman slagit sig ner med sina hårpiskklädda biträden, och vid Kuznetskij Most finns en japansk butik, ännu öppen, men med nedtagna eller förhängda skyltar.

Den moskovitiska köpmannens typ är i litteraturen bekant genom Ostrovskijs pjäser från några decennier tillbaka, men det långtifrån smickrande porträttet är kanske inte längre alldeles likt. Den till rik krämare omdanade okunniga bonden, som ännu så ofta låter höra sin grofva röst från Moskvas scener har fått efterkommande, hvilkas rustika råhet är något bortnött genom beröring af stadskultur och ämbetsmannaväsende. Det allt mer komplicerade kommunala lifvet har småningom vidgat hans intressen, och tidningarna ha låtit honom inhämta åtskilligt om hur lifvet gestaltar sig utom Moskva; just på allra sista tiden ha köpmännen gjort gemensam sak med intelligensen i en viktig lokalpolitisk personfråga. Öfverpolisvärdaren Trepov, utan fråga stadens populäraste man, hade inte bara genom sin våldsamma framfart eggat emot sig både ämbetsmän och studenter, utan också på det ömmaste skadat köpmännens intressen. Som en god tjinovnik ägnar och anstår,

var han en hårdhänt antisemit och for illa med alla judar han kom åt. Det hade till följd, att de judiska handelsmännen i södra Ryssland drogo sina varor undan Moskvas marknad och sökte sig andra, där de blefvo mindre trakasserade. Och det var inte behag-

STORFURST SERGEI ALEXANDROVITSJ, tsarens inflytelserika farbroder, mördad genom bombattentat å öppen gata i Moskva den 17 februari.

Efter porträtt. TVANNE BERÖMDA RYSKA MALAKE:

VERESTJAGIN. †

Omkom med amiral Makarov då pansarfartyget Petropavlovsk sprängdes i luften af japaneserna utanför Port Arthur i april 1904.

RJEPIN.

Framstående historiemålare (öfvan den grymme dödar sin son» o. a.).

ligt för de moskovitiska köpmännen. General Trepovs utnämning till generalguvernör i Petersburg var kanske inte bara en användbar mans naturliga upphöjelse, utan också en eftergift åt den starka lokalopinionen. På sista tiden hade han i Moskva det fula öknamnet "opritjnik", hvilket syftar på hans likhet med Ivan den grymme hänsynslösa bödelshjon.

Moskva har fått nya stadsfullmäktige just i samma vefva som den elakartade sträjken bröt ut. Den kommunala stridens vågor gingo ganska högt, men diskussionen om ordförandeval och budgetsplaner drunknade snart i det bekymrade rådplägandet om denna sista vånda. Dagligen har man på husknutarna kunnat läsa myndigheternas kärftva varningar till stadsborna, hurusom inga demonstrationståg eller folkskockningar af något slag kunna tillåtas. Efter händelserna i Petersburg var man beredd på att något liknande skulle tima i Moskva. Det attentat som en student redan tidigare utfört mot general Trepov visade, att svår oro rådde i sinnena. Så kommo sträjkerne slag i slag. För att om möjligt afvärja den hotande stormen uppsatte "Arbetarvännernas sällskap" långa sententiösa förmaningar vid sidan af stadsmyndigheternas kungörelser, och man spridde i tusentals exemplar ett "telegram från Paris", i hvilket oroligheterna i Petersburg och branden i Sevastopol framställdes som frukten af japanska och engelska intriger och mutor. Samtidigt vidtogos naturligtvis omfattande militära förberedelser, för den händelse att "det japanska guld" skulle hitta vägen också till Moskva.

Emellertid är det så lyckligt ställt för staden, att de största industrikvarteren ligga så godt som isolerade på södra sidan af floden. Bara några få broar leda öfver, och de kunna naturligtvis lätt spärras. På det viset är det förnäma och det egentligen handelsidkande Moskva ganska väl skyddadt mot obehagliga öfverraskningar. Och om det också då och då är en liten kravall på Pjansnitskaja, så kan man lika fullt göra sina uppköp på Kuznetskij Most eller fara i sitt eleganta ekipage öfver Teatertorget.

Det har alltså inte rådt något slags belägrings-tillstånd i Moskva; lokalpränsen har gett torra siffror ur sträjkestatistiken och för öfrigt låtsat om ingenting. En nyss startad tidning, som tycks vilja servera den gamla slavofilismen i modärn uppstufning, har till och med kunnat predika den läran, att sedan det otillförlitliga Petersburg nu fyllts af upprorsmakare, återstår endast "modern" Moskva att värna och skydda

det ryska riket och dess urgamla grundvalar. Det måste därför också ständaktigt afvisa alla i Petersburg framfödda planer om representation efter europeiskt mönster och dylika brottsliga påhitt.

Det är samma slags visdom, som Moskovskija Vjedomosti, Katkovs gamla tidning, aldrig försummar att predika, med långkatekesens ordrika svada. Men i dessa underliga tider, saknas dock inte alldeles tecken på, att till och med den starkaste i tron kan plågas af anfäktelser. Moskovskija Vjedomosti förkunnar helt plötsligt, att den finner en organisation af arbetarna alldeles nödvändig, naturligtvis under sträng kontroll och med noggrant begränsade syften. En sådan organisation skulle tjäna till att preservera arbetarna mot sådana illasinnade tillskyndare, som nu fräckt exploaterat deras okunnighet för sina egna planer och inte ens skytt att under det heliga kallets mantel draga dem med sig i fördärfvet.

Om den anda, som besjalar Moskovskija Vjedomosti vore rådande i Moskva, skulle det inte vara någon rolig stad att leva uti. Men trots de otaliga kapellen har just inte andaktsfullheten trängt igenom lifvet och helgat sinnena i det hvitmurade Moskva. Man vet att roa sig ganska tappert. Jaktklubben håller maskerader och har anordnat en hundutställning. Teatrarna äro mångahanda. Repertoaren förefaller nationellare än i Petersburg; på Eremitaget spelar man visserligen alltid den sista lättfärdiga franska farsen, men annars ser man oftast namnen Östrovskij, Tjechov och de många utom Ryssland okända. Särskildt tycks den numer aflidne Tjechov, den fine och sorgmodige novellisten, vara oerhördt populär och uppskattad, äfven som dramatiker, och man ser öfverallt, i bodfönster och på vykort, hans intelligenta ansikte. På soareerna läser man upp hans berättelser och i dagens litterära stridsbroschyrer analyserar man kärleksfullt hans författarskap.

Gorkij tycks inte på långt när vara så på modet i Moskva, och det fastän han därifrån tagit modellen till många af sina "för detta människor".

Den ryska trasbohemens skildrare var nämligen väl hemmastadd i nattkvarteren och krogarna kring det öfver hela Moskva beryktade Chitrovotorget. I olikhet med de illa kända trakterna i de flesta andra storstäder, ligger Moskvans Subura helt nära stadens centrum, ett stycke åt öster från de stora bazarerna. Kremls ärggröna tinnar ha nyss försvunnit ur ens åsyn, när man på gatuvandrarernas allt säregnare manér börjar märka, att man närmar sig Chitrovotorget. Det omges af en mängd låga och ofallna hus, som se dystra och öfvergifna ut; här och där ett "télus" eller ett ruskigt matsjälle. Ut genom deras öppna dörrar kräla de besynnerligaste gestalter och blanda sig med de trasklädda hoparna på torget. Det är mer än ett hundratal människor, som där gå sysslolösa om hvarandra, schackrande med sina få kopek och godmodigt sökande lura hvarandra och framför allt polisen. En sillkagge står i ett hörn; lukten sticker i näsan, men en sill kostar mycket pengar. En gumma bjuder ut ägg i en korg; trashankarna samla sig omkring henne och lukta på varan, under högljudda uttryck af sitt ogillande.

— Vid Gud, jag svär, att de äro färska, ropar gumman, jag har bjudit ut ägg på finare ställen än här.

En hemsk figur, med bara ett öga, i likhet med de flesta andra, och med en stor kula i pannan, går omkring och schackrar med en limpa, på hvilken han tänker förtjäna några kopek. Han låter först, att han af vissa skäl är tvungen sälja den till underpris.

På torget är en brunn, som man kostnadsfritt får ta vatten ur, och barfotalassarna begagna sig af tillfället att i alla fall få något i magen. Att använda den goda gudsgåfvan till utvärtes bruk har naturligt-

aldrig fallit dem in. En ung pojke fyller sin mössa med vatten och bär den springande till en bod, som bär den egendomliga skylten "Varmvattenförsäljning". Det är kallt ute och trasmännen använda inte pälsar. Brännvinet är deras champagne.

Under allt detta betraktas den obehöriga åskådaren med blickar, som ge honom rysningar utefter ryggraden. Men han har inte varit utsatt för ett enda skällsord.

— Det är allt bäst, att herrn ger sig af så småningom, säger en droskkusk skrattande. Man klär af folk här.

Trots allt råder en viss humoristisk stämning, och här och där ta två dagdrifvare opp en visa, medan de plocka insekter i hvarandras kläder. En gammal gubbe blottar sitt huvud och sjunger en högstämmd sång under parodiska grimaser. Den barske poliskonstapel, som har det otacksamma värfvet att hålla någon sorts ordning i trasförsamlingen, är utsatt för täta glåpor och utmanas till dialektiska dispyter. Han sätter illa åt en af trashankarna:

— Får jag inte vara här på Chitrovo Rynok, protesterar den hedersmannen, så undrar jag just, hvar jag får vara.

— Hur har du fått den där gentila mössan? säger konstapeln, den hade du inte i går.

— Den fick jag, när jag sist var bjuden hos storfursten.

— Det är sant, skriker man skrattande omkring honom, den har han fått hos storfursten.

I en revy, som hvarje afton ges på en af Moskvas teatrar, ser man en typ från Chitrovotorget, hvilken nattetid vid stockelden i gathörnet kommer samman med en isvostjik, en köpman och en balettflicka. Och i trashankens kuplett, som han sjunger med sin skrålande röst, är det ständiga omkvädet:

"Enligt prästbetygets uppgift
idkar jag lösdrifveri.
Mera sant mig Gorkij kallar
ett för detta trasgeni . . ."

Gorkijs författarskap är för den konservativa delen af den ryska allmänheten ett utflöde af dålig smak och upphetsande sociala tendenser. Den lilla argstinta tidningen "Svjät" kunde en gång till och med påstå, att lösdrifvare och andra förkomna existenser börjat uppträda med fräckare manér inför myndigheterna, sedan de i Gorkijs diktning sett sig omgifna af desperationens poesi. "Svjät" har tydligen inte kommit längre än till elementära öfningar i den svåra folkpsykologien.

Man vänder tillbaka från Chitrovotorget, fantiserande om Moskvas poliskunder och deras metamorfos till Gorkijska hjältar, och man passerar den rad af salustånd, som kantar den gamla stadsmuren ända bort till Lubjankatorget. Det är småkrämeriets genuinaste hemvist, där man ser det ena löjligt utklutade ståndet bredvid det andra, och där försäljarna vandra omkring med sina varor, skor, mössor, tvättsvampar, böcker, allt. I bokständerna ser man groft kolorerade bilder med populärt patriotisk tendens: Kejsaren och hans gemål knäböjande i sina granna kröningsskrudar vid en liten vagga, där tronföljaren slumrar i oskuldsfull ro, medan i bakgrunden en stor skinande ängel välsignande sträcker sina händer mot den bedjande gruppen. Eller också afbildar den rustike konstnären en afskedsscen ifrån en bondes enkla stuga: den unge nyss utskrifne soldaten går med spänstiga steg och med hänförelsen målad i sitt ansikte emot dörren, där hans kamrater vänta honom, under det hans maka förgäfvets söker hålla honom kvar med sina tårar och den hvitkägge farfadern välsignar hans affärd, förtäljande för de små barnen vid sina fötter om krigarens ädla kall.

Rundt omkring drifva kolportörer och nyhetsmånglare sitt oväsen. Ideligen ljuder det i ens öron: "Sista nyheterna från krigsteatern: Japans undergång och de ryska härförrarnas triumfer, 3 kopek." Och utroparen tillägger för att än mer egga nyfikenheten: "Mikadon döende, Mikadon döende." Och mängden köper och läser, egentligen bara det lägre folket, småhandlande, droskkuskar, portvakter. Underrättelserna äro verkligen mycket hugnesamma. "Nyhetsbladet" börjar med en litania öfver japanernas trolöshet och med ett kort evangelium om den lilla fadern tsarens ständigt brinnande fredskärlek — man behöver bara minnas kongressen i Haag. Sedan påmins det om, hur Ryssland börjat kriget uteslutande i rättvisans intresse, hvari den bästa garantin ligger för dess slutliga lyckliga utgång. Det kan nu vara, att Ryssland i början, då det varit alldeles oförberedt på krig, lidit vissa motgångar, som det alls inte dolt för den öfriga världen. Men nu är Japan dömdt till undergång. Det har hittills försetts med pänningar af Rysslands fiender. Nu ha dessa dragit in på hjälpen. Om Japan vill låna, så skall det finna döfva öron på alla håll. Dess soldater lida redan brist på lifsmedel och nödig vinterbeklädnad. Det är slut med Japan. Hurra!

Man kan förstå, att denna sorts "folkliga" kommentarier till samtidens historia lätteligen erhålla den upplysta ryska censurans gillande. Men man kan också se tecken på, att "folket" småningom lär sig att misstro både officiella förklaringar och afsigkommen patriotisk publicistik.

De sista tidernas händelser ha för rätten framkallat en polemik i prässen om de lägre folklagrens sociala behof och möjligheter. De konservativa envisas att betrakta "musjiken", vare sig han nu brukar jorden på sitt primitiva sätt eller vandrat in till städerna och blifvit industriarbetare, som en sorts upphysad skogsmänniska utan minsta andliga intressen eller behof. Och de finna det besatt och löjligt, när han börjar tala om sina mänskliga och medborgerliga rättigheter och till sist börjar demonstrera mot förmänta missförhållanden, som han omöjligt kan bedöma. Han är då mera en mannekin i händerna på skickliga och hänsynslösa agitatorer, som samvetslöst nog vilja inbilla honom, att han är skapt för annat än att arbeta i sitt anletes svett, höra popen mässa i kyrkan och på anfordran gå ut och strida för tsar och fosterland. De liberala däremot äro vältaliga idealister, som ständigt föra på tungan ord som folkuppfosttran, utveckling och själfstyrelse. Ännu så länge ha de inte kommit så mycket längre än till de vackra fraserna, och deras praktiska handlingsprogram anknyter sig till helt andra intressen och syften.

För hvarje uppriktigt liberalt sinnad ryss var emellertid "arbetardeputationens" mottagande på Tsarskoje Selo ett parodiskt spektakel. General Trepov hade satt det hela i scen och låtit utse de "deputerade" bland pålitligt och välsinnadt folk. Han var själf med i sitt ekipage, när hela sällskapet i en sorts höskrindor transporterades från järnvägsstationen till slottet. Sedan de åhört kejsarens tal, som han höll omgifven af sina lysande hofffunktionärer, förunnades det dem att kyssa ikonerna i slottskapellet, och sedan bespisades de i en kasern. Själfhärskaren hade mottagit sina undersåtar och som en mild landsfader förklarar sig eftergifva dem deras skuld. Men endast med någon öfverdrift skulle man kunna påstå, att han låtit dem frimodigt framlägga sina önskningar vid tronens fot eller att han upptagit traditionerna från den gamla moskovitiska tiden, då enligt slavofilernas påstående det härskade ömsesidig förståelse och ömsesidigt förtroende mellan tsar och folk.

Oleg.

Den genom sitt officersdrama "Karneval" äfven hos oss kände tyske förf. Otto Erich Hartleben har nyligen aflidit på sin egendom Saló vid Gardasjön i Norditalien.

Karneval, "Rosenmontag", det af förf:s arbeten som rönt den mesta framgången, uppfördes första gången år 1900. För detsamma erhöi han Grillparzerpriset. Hans förstlingskomedi "Angele" uppfördes 1891 och redan på 80-talet hade han genom en samling utsökta smånoveller gjort sitt namn bemärkt inom den tyska litteraturen. Hans skriftställarskap präglas ofta af en humoristisk och satirisk syn på tingen, och han drar gerna i kamp mot allt hvad "Filistertum" heter. En del af hans dramatiska arbeten höra till de tyska scenernas ständiga repertoar.

* * *

När Goncourt-akademien i år utdelade sitt litterära pris, lär m:me Myriam Harry, den nu plötsligt berömda författarinnan till "Jerusalems eröfring", ha varit starkt ifrågasatt till erhållande af detsamma, fast man tillförlige ordalydelse i statuterna icke ansåg sig kunna tilldela priset åt en kvinna.

Denna utgång af saken väckte, särskildt i kvinnovärld-

Efter porträtt.

OTTO ERICH HARTLEBEN. †

M:me MYRIAM HARRY, förf. till »Jerusalems eröfring», för hvilken roman hon erhållit ett pris på 5,000 francs.

den, ond blod. Den af en kvinna redigerade tidningen "La Vie heureuse" instiftade ett nytt litterärt pris om 5,000 francs. En jury af idel kvinnor med inom den litterära världen berömda namn, tillsattes. Männerna voro icke uteslutna från deltagande i täflan, men denna gång är det en kvinna, just m:me Harry, som utmärkts med priset.

M:me H. är f. i Jerusalem. Hennes far varen rysk fornforskar af polskt ursprung. Hennes moder var

tysk diakonissa. Hennes uppfostran var — engelsk och skedde i Egypten. Vid 15 års ålder var hon mäktig ryska, tyska, engelska, arabiska och hebreiska språken. Först senare började hon lära sig franska, tydligen med mycket godt resultat.

RÄDDNINGARBETE EFTER DEN »EGYPTISKA BRYGGANS» INSTÖRTANDE I S:T PETERSBURG. Olyckshändelsen inträffade den 2 februari, just som en afdelning dragoner passerade öfver densamma. En person dödades och några skadades. För myndigheterna var det förut bekant att bron var i dåligt skick.

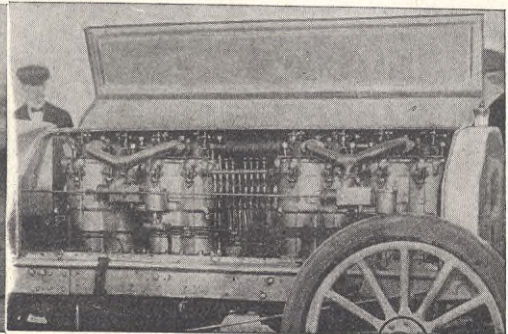
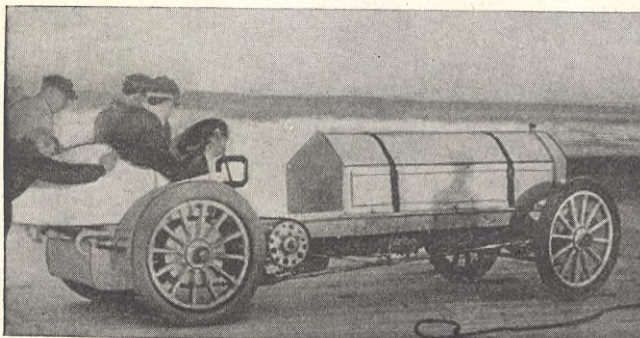
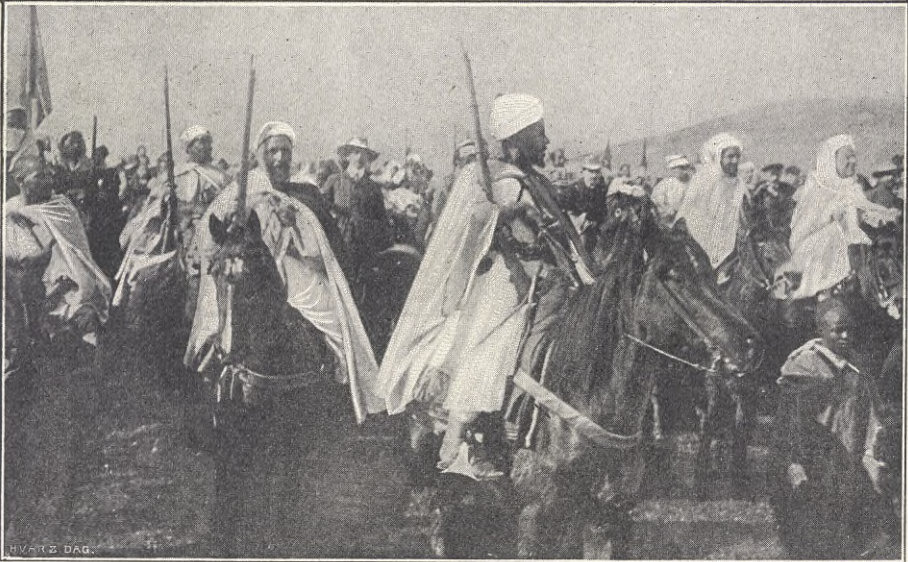

DEN FRANSKA BE-
SKICKNINGEN TILL
MAROCKO.

Öfverst: Sultanens ombud hälsa beskickningen välkommen utanför Fez.

Nederst: Beskickningen färdas till häst genom öknen.

En fransk beskickning under presidium af m:r Saint-René-Taillardier, har från Frankrike afsändts till Marocko, till hvars hufvudstad Fez den ankom sistlidne 26 januari. Abd-el-Aziz har visat expeditionen den utsöktaste uppmärksamhet, låtit ledsaga densamma med en hederseskort o. s. v.

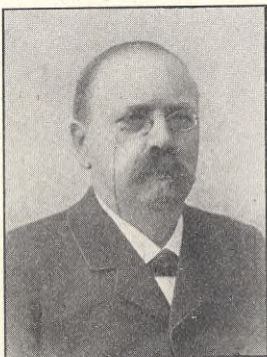

DEN BLAND FACKMÄN LIFLIGT OMDISKUTERADE AUTOMOBILEN MED DUBBLA MOTORER, SOM NYLIGEN ERÖFRADE 1:sta PRIS VID TÄFLINGARNE I ORMOND BEACH, FLORIDA: Vagnens yttre, som onekligen har en viss ominös likhet. — Maskineriet, med nyheten dubbelmotorer.

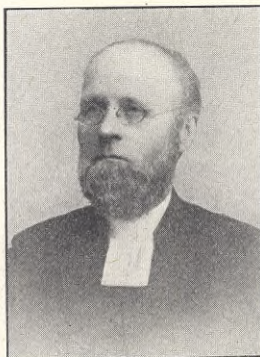
F. BROBERG.

Postdir. i Göteborg, Frans Broberg fyllde den 16 febr. 60 år. Efter aflagd stud.-ex. samt ex. för inträde i kammar- och räkn.-verk, 61, c. o. kammarskrivare i generalpoststyrelsen inom hvilken B. avancerade till byråchef 75. Postdirektör i Göteborg sedan 77.

P. PETERSSON.

Led. Riksd. F. K., f. majoren Peter Petersson fyllde d. 26 jan. 65 år. Off. v. Våg- o. V.-kår. 65-94. Ing. v. sv. stat. järnv.-byggn. 63-70, v. Argent. stat. 70-73. Sedan 83 verkst. dir. för Surahammars järnv. Ordför. i Västmanlands läns landst. 99-04, v. ordf. i hush.-sällsk. 97-01.

C. D. SJÖFORS.

Kyrkoherden Claës Danielsson Sjöfors fyllde den 12 febr. 60 år. F. i Forsserum, stud.-ex. 71, prästvigd 74, komminister 84, t. f. reg. pastor s. å., kyrkoherde i Hjortserga (Vexjö stift) sedan 02.

G. WESTRUP.

50 år fyllde den 24 febr. engelske v. konsuln i Helsingborg, Gustaf Westrup, verkställande direktör i Aktiebolaget G. Westrup & Co.

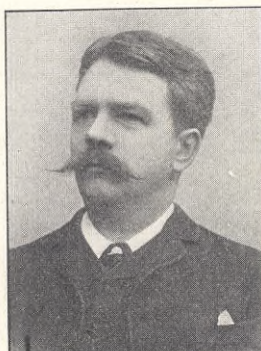
W. F. U. WESTRING.

F. regementsläkaren vid flottan, med. lic. Wilhelm Fredrik Ulrik Westring i Karlskrona, fyllde den 10 febr. 70 år. F. i nämnda stad, förste bataljonsläkare 66-93, reg. läkare 93-01 afsked med pension s. å.

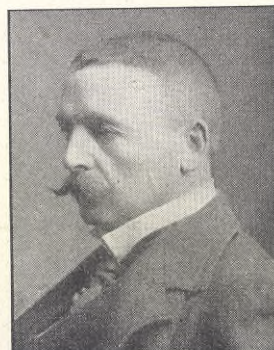
J. N. GERTZ.

Kyrkoherden Jöns Nilsson Gertz fyllde den 6 febr. 60 år. F. i Espenhult, stud. ex. 67, teol. fil. ex. 70, teor. teol. ex. 71, prakt. t. ex. 72, prästvigd s. å., past. ex. 79, komminister 74, kyrkoherde i Malmö St. Pauli 84, i Södervidinge sedan 92.

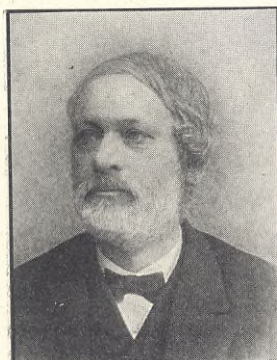
G. A. PETERSSON.

50 år fyllde den 14 febr. bokhållaren i Ämål, Gustaf Adolf Petersson. Synnerligen anlitad och intresserad i kommunala uppdrag, är P. bl. a. stadsfullmäktiges ordförande.

A. ZORN.

45 år fyllde den 18 febr. den fräjdade konstnären, målaren skulptören Anders Zorn i Mora. Vi hänvisa till biografi och helsidesporträtt i H. 8 D. 1:22 samt till interriör från hemmet i Mora, under ett prins Eugens besök där, i H. 8 D. III:22.

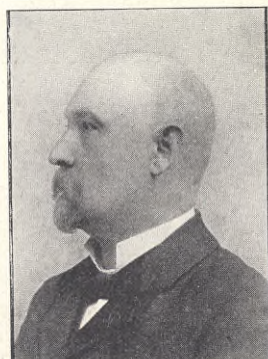
S. LIEDZÉN.

Den 12 februari fyllde f. d. lektorn vid Tekniska Elementarskolan i Borås Sven Liedzén 75 år.

J. F. ÖDBERG.

Den 14 febr. fyllde lektorn vid Skara h. allm. lärov. Jonas Fridolf Ödberg 60 år. Stud.-ex. 66, fil. dr. 75, lektor i Skara 76, rekt. därst. 78-93. Led. af stadsfullm., red. af Vestergötl. fornminnesfören. tidskr. Historisk förf. Medlem af k. samsfundet för utg. af handskrifter rörande Sveriges historia.

C. J. E. MÖLLER.

V. häradshövdingen, kronfogden i Rönnebergs m. fl. härauds fögderi Carl Jacob Emanuel Möller, fyllde den 16 mars 50 år. Chef för Malmöhus läns centralpolis och ordf. bland kommunalfullmäktige i Eslöfs köping.

J. A. FORSS.

50 år fyllde den 15 febr. fabrikkörens i Falköping J. A. Forss, innehavare af den betydande hatt- och mössfabriken med samma namn. Kommunalt intresserad, är F. bl. a. ordförande i stadsfullmäktige, ordf. i vattenledningsstyrelsen, landstingsman m. m.

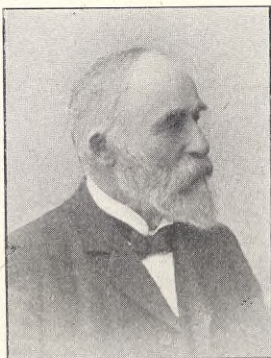

PORTRÄTTGALLERI

C. HAMMER. †

D. 13 febr. afl. i Sthlm f. juveleraren C. Hammer, f. 18 i Norge. Efter omf. stud. i utl. slog H. sig ned i Sthlm. Han var också konstsaml., men lät 92 o. f. å. sina oerh. rikh. saml. gå på auktioner i Köln, då af sv. mus. o. saml. mycket förvärf. H. lät uppföra Mindre teat. i Sthlm, ägde fl. utm. tomt. i huvf.-st. o. Furusunds badort.

E. V. FISCHER. †

F. kronolänsmannen E. V. Fischer afled den 9 febr. i Falköping vid 74 års ålder. Sedan 42 år kronolänsman i Gudhems härads ö. distr. Meddir. i Skaraborgs läns enskilda banks afdelningskontor.

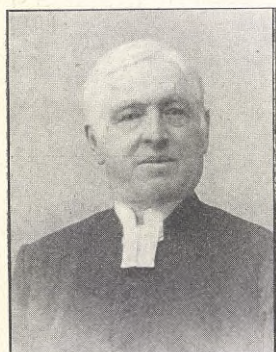
E. GIRON. †

Den 6 febr. afled i Stockholm f. bokförläggaren Emil Giron 70 år gammal. G. var på sin tid innehafvare af Hiertas bokförlag, som nu äges af Nordstedt & Söner.

A. M. N. LYRHOLM. †

Den 15 februari afled i Göteborg grosshandlaren därstädes Anders Magnus Nathanael Lyrholm. F. 69, ingick L., efter att ha innehaft lantegendom, som delägare i firman O. Lyrholm & Co. Verkst. dir. i Forsviks A.-B. samt i Aktiebolaget Åsunden.

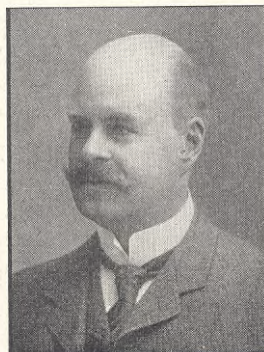
F. W. SIBERG. †

Kyrkoherden Frans Wilhelm Siberg afled den 11 febr. F. i Borås 30. stud.-ex. 51, prästvigd 54, komminister 64, past.-ex. 78, kyrkoherde i Sälväred (Skara stift) sedan 80. Prost öfver egna förs. 02, tidals t. f. kontr.-prost i dompr. kontr. samt adj. led. i Skara domkapitel.

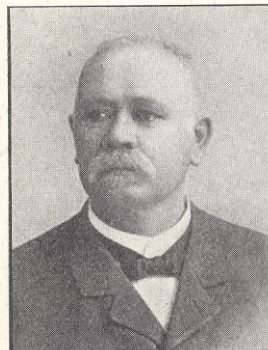
P. ERIKSSON. †

Possessionaten Per Eriksson å Hedenskog (Vrml. l.) afled den 7 februari vid 72 års ålder. Intress. kom nunnalman, f. d. ordf. i kommunalnämnd och stämman, ledamot i bevilningsberedning och pröfningsnämnd, häradsdomare, mång-årig landstingsman.

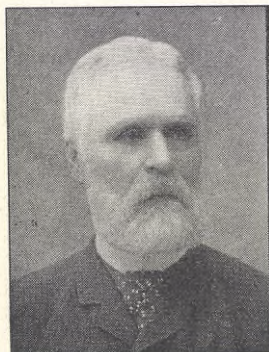
F. W. PETKE. †

Den 10 februari afled i Gefle chefen för Tekniska A.-B. Flora, f. holl. v. konsuln Fredrik Wilhelm Petre, f. 52. Sedan 90 talet ledamot af stadsfullmäktige och sedan 01 ord. ledamot af beredningsutskottet, led. af fattigvårdsstyrelsen, Gefleborgs sparbank m. m.

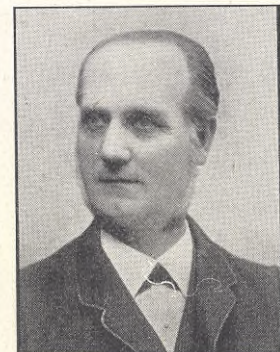
J. E. FANT. †

Den 13 januari afled i Stockholm vid 50 års ålder sjökaptanen Johan Edvard Fant efter 26-årig tjänstgöring å ång. Luleå å traden Stockholm-Haparanda, de sista 10 åren som befälhafvare.

A. F. ADELGREN.

Den 8 febr. afled i Sthlm protokollssekr. i k. mts kansli Axel Ferdinand Adelgren 83 år gammal. Stud.-ex. 40, tjänsteman i finansdep., kanslissekr. där 67, kamrerare och kassör i öfverintendentsämb. 63, kamrerare i brandförsäkringsverket 64, protokollssekreterare 62.

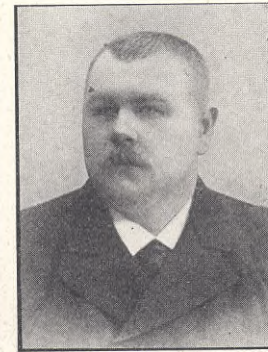
C. OHLSON.

En af Marlestads äldste, f. handlanden Carl Ohlson, afled den 4 febr. vid 73 års ålder. Synnerligen intresserad vän till skytterörrelsen, deltog den gamle in i senaste tid och med stor framgång i gillet täflingar.

B. J. A. LIDMAN †

D. 15 febr. afl. i Stockholm kapt. i flottans reserv, Bror Johan August Lidman, f. 40. Sek.-löjtn. vid k. flott. 65, underlöjtn. vid skärgårdsartill. 66, löjtn. 71, kaptan 81 och besiktningssman vid Stockholms station. L. var 2 år i fransk örlogstjänst, riddare af hederslegionen, guldmedalj för berömliga gärningar.

K. A. LIDMAN. †

Den 13 febr. afled i Karlskrona, auditören vid k. flottan v. häradsbördingen Klas Anders Lidman. F. 60 i Halmstad, v. häradsbörding 89, stadsfogde i Karlskrona 91-92, auditör vid flottans stat i Karlskrona s. å.

Efter fotografi.

VID SHA-HO: JAPANERNAS VÄLJORDA UNDERJORDISKA LÄGERPLATSER.

Uddevalla] Sparbank, hvilken snart ägt bestånd i 70 år, har i dagarna kunnat fira invigningen af sin ståtliga nybyggnad. Byggnaden, ett hörnhus, är uppförd i tre våningar, den undra af röd granit, de tvenne öfra af ljus Skromberga sten. Nedra våningen inrymmer sparbankens och postens lokaler, våningen en trappa upp bl. a. telegrafstationen.

Foto. Lundbäck, Uddevalla.
UDDEVALLA SPARBANKS NYA BYGGNAD.

Foto. Jonason. Gbg.
FRÖKEN LISA HÅKANSON (vid Göteborgs Stora Teater) som »HVAR 8 DAG» i Göteborgs K. Segelsällskaps storartade karneval d. 18 februari.

EDVIN ÅS OCH LILLA LIZZIE SVAN.

En sorgmodig kärlekshistoria, berättad för HVAR 8 DAG af STURE STIG.

(Forts. o. slut fr. nr 20).

Som våren skred fram och landtbruksgöromålen blefvo mera tidskrävande, måste lärostunderna först inskränkas, sedan helt och hållet upphöra — efter vanligheten fick bildningen vika för ekonomin — och Edvins sällskap blef torpare och stalldrängar ute på fältet i stället för lilla Lizzie Svan.

Lizzie var ej längre den kvittrande lilla ärla, en smula spansk och ej obetydligt intagen i sin egen täcka varelse, som hon varit för blott ett halft år tillbaka. Ju mera vintern led och vartiden bröt in, desto oftare såg tant Gerell henne nedslagen och sorgmodig, någon gång träffade hon henne i tårar. På förfrågan om orsaken gaf hon endast undvikande svar och sökte påtaga sig en låtsad glädthet, af hvilken fruns skarpa öga dock ej kunde föras bakom ljuset, och en afton hörde frun från sin sängkammare Lizzie's högljudda snyftningar i det närgränsande rummet. Att gå in — patronen var bortrest — sluta flickan till sitt fylliga bröst och förmå henne bikta sitt lilla hjärtas ve, var för tanten endast några minuters verk.

”Det är för Edvin”, snyftade Lizzie och gömde sitt glödande ansikte djupt i vecken af fru Emilies peignoir.

”Hvad är det med honom? Har han gjort några dumheter?” sade frun med förvånande förställning.

”Åh nej”, sade Lizzie nästan förtörnad. ”Men det är det — att — att — jag tycker så rysligt mycket om honom”.

”Nå, kära du, det är väl ingen riksolycka. — Men tycker han om dig?”

”Jag vet icke. Det är just det som är så ledsamt. Jag trodde för, att han tyckte om mig, ja, verkligen var kär i mig, jag har väntat, att han skulle säga något, men” — orden kommo stötvis midt i en strömmande tåreflod, — han säger ingenting alls”.

”Säger han ingenting? Ni ha ju pratat så mycket hela vintern?” Den grymma tanten har sitt nöje att lägga Lizzie på sträckbänk.

”Åh, tant begriper nog, han säger ingenting om det jag väntat — att han tycker om mig. Och han blir alltmer mörk och fåordig. Jag är så ledsen, ty jag börjar tro, att han ej bryr sig om mig, därför att jag förr var dum och högmodig mot honom, tyckte att han var simpel och klumpig och såg ned på honom. Nu vet jag ju, att han är så mycket bättre än jag på alla sätt. Tant, tant lilla — —”

* * *

Ungefär samtidigt, endast några dagar senare, hölls ett annat samtal af vikt, men på kontoret, och patronen samt Edvin voro de handlande personerna.

”Jag begriper mig icke på dig nu mera, Edvin”, började herr Gerell. ”Nog har en landtbrukare bekymmer i dessa tider, det är gunås sant, och drängar torpare och pigor kunna göra en rosenrasande, men du går så mörk och tyst och grubblande, som om du dömts till galérslaf eller ätit upp nådåren för råfven. Hvad är det där för sätt? Skall en karl se ut så där? Hvad står på? Se glad ut och häng sorgen!”

”Det är lätt att säga för morbror.”

”Nå hvad har *du*, som tynger dig?”

”Det är det där med pengarne, stölden. Så länge tjufven ej är upptäckt, är jag misstänkt — misstänkt som tjuf, morbror!”

”Prat! Ingen misstänker dig, skvallerkärningarna ha tröttnat på *det* ämnet — absolut tröttna de aldrig —, saken är slut, allt är glömdt, du blir bjuden både till kronfogdens och kaptenens.”

”Morbror! Där landthandlanden i kyrkobyn förut hade sin bod, bor nu skraddare Sjöström; man har kalkat öfver handlandens annonsskylt på väggen och

det med tjock färg ändå, men ha icke de gamla bokstäfverna slagit igenom? Trots färgstrykningen läser du ändå tydligt orden: ”diversehandel”. Något liknande är det med mig; tiden och andra händelser ha liksom smetat öfver historien om stölden, men vedernamnet ”tjuf” låder ändå vid mig, ända till rätte gärningsmannen blifvit upptäckt. Förrän detta sker, får jag ingen ro eller glädje.”

”Jag höll dig ej”, inföll patronen förargad, ”för att vara en så finskinnad mamsell, att skvallerstrars och dagdrifvares prat bet sig in så djupt. När jag, din moster och — ja, hvarför inte? — Lizzie Svan och alla hederliga människor anse dig oskyldig, behöfver du ej bry dig om några onda tungor.”

”Kanske skulle jag själf resonnera så, om icke det vore så, att — ja, att — nå, morbror och hela världen må gärna veta det! — jag är kär i Lizzie!”

”Hahaha! Det tror du vara en hemlighet! En blind kunde se det för ett år sedan! Men hvad har det med saken att skaffa? Vill hon ej vid dig? Är hon kokett och leker leken ”Katten och rättan”? Har hon en annan amuret, t. ex. med rättarn eller den halte gårdssmeden?”

”Morbror skall inte gyckla! Lizzie är den ädlaste, renaste, bästa flicka på jorden, och saken är allvarsam. Jag älskar henne, men jag kan icke säga henne det. Jag kan icke bjuda henne en man, som bär stämpeln tjuf. Lizzie är orolig, undrar och sörjer, ty hon håller bestämdt af mig. Och icke syns den minsta ljusning. Så står saken, morbror. Undrar morbror, att jag icke kan vara glad?”

”Minsann, pojke”, sade patronen och räckte systersonen handen, ”du har blifvit en karl, bättre än jag själf, hvem hälst som sedan gjort dig därtill, Lizzie eller någon annan. Det skulle tusan fallit mig in att vara så finkänslig, när jag var kär i Emelie, men rätt har du i alla fall. Dock, hvar finns en utgång ur labyrinten? Kan måhända en advokat utreda härfan?”

”Jag har talat vid alla advokater i staden, men förgäfvets.”

”Ja, hvad finns då för råd annat än se tiden an. Jag tycker emellertid, att du kunde säga flickan, hur du menar —”

”Nej, morbror! Lizzies, den rena, goda Lizzies namn skall adrig sättas i samband med en tjufs.”

”Ja, då är det slut med mitt latin.”

Patron Gerell hade rätt: det syntes ingen utväg ur labyrinten. Saken blef tvärtom mer invecklad, eller rättare: ryktena om Edvins brottslighet fingo plötsligen förnyad fart.

Af en händelse uppdragades upphovvet till de många stölderna i trakten förliden höst. Hela ”bandet”, som satt orten i skräck, utgjordes af fattig backstugusittare. Då han i staden ville sälja pastorns silfverskedar blef han gripen, erkände ängslig och ångerfull alla andra missgärningar, men bedyrade och ville taga på ed sin oskuld i fråga om stölden af patron Gerells pänningar.

Kommissarien Aspman triumferade. Hade hans spaningstalang gäckats af en usel backstugusittare, var det honom ändå en balsam på såret, att kunna bevisa, att såsom han påpekat, en hustjuf förfövat stölden på Wallsnäs; och detta uttalande var tillräckligt att sätta de gamla ryktena om Edvins brott i full fart rundt kring trakten.

”Vi skola stämma för rätta det nötet Aspman”, dundrade patronen förbittrad. ”Det måtte väl finnas straff för lögnaktiga beskyllningar i svenska lagen — åtminstone är luntan stor nog därtill.” Men kommissarien hade ju ingenting sagt, icke beskyllt någon; han var lagkarl och visste hvad han gjorde.

Edvin vardt dystrare och mera sluten än någonsin; ej ens Lizzie Svans deltagande och tröstegrunder hjälpte denna gång. "Det är bäst jag far till Amerika, alla skälmars förlofvade land", sade han bittert.

"Intet att göra", utlät sig detektiven från Stockholm, som hämtats ned.

Gåtan var olöslig, Edvin en förlorad människa, ingen visste någon råd.

Jo, det fanns en, som omsider fann råd — lilla Lizzie Svan. Hon såg visserligen vid denna tid icke ut att ha funnit de vises sten. Hennes röda kinder hade bleknat och fallit af, de bruna ögonen voro röda som af tårar eller nattvak eller båda i förenig; till och med de krusiga lockame voro betänkligt vårdslösa och raka; och intet klingande skratt, bara tankar och grubbel i öga och på panna. Det var något af bruten lilla i Lizzie Svan vid denna tid.

Men en morgon — i juli för resten, kom hon som en susande värvind inrusande i hvardagsrummet, där herr och fru Gerell tillsammans överlade om någon angelägenhet.

"Tant, farbror! Jag är så glad. Allt skall bli bra igen. Gud ske lof! Jag är så glad."

"Du ser just så ut — med rödkantade ögon och ihåliga kinder", brummade Gerell.

"Ack, hvad betyder det? Jag har upptäckt tjuften."

Patronen rusade upp — litet hvar hade vi på sista tiden blifvit nervösa. "Tjuften?" ropade han. "Hvem är han?"

"Det är Edvin," triumferade Lizzie, och störtade i famnen på tant Gerell.

"Edvin?" utropade denna häpen, undrande och förargad. "Edvin, säger du? — och med glädje därtill?"

"Hvad — — —" det hördes som en rullande åska i patronens strupe, men åskan tog ej form i ord; förvåningen var för stor för att bryta ut i vrede.

"Edvin har tagit pängarna, men är naturligtvis oskyldig", förklarade fröken med segermin.

Patronen drog en lättadens suck. "Nej hör nu, Lizzie, någon reson måste det finnas också i galenskapen. Tagit pängarna och oskyldig, hvad är det för prat? Du riktigt höll på att skrämma mig — —."

"Farbror", envisades Lizzie, "Edvin har tagit pängarna, men är oskyldig som ett nyfött barn."

"Hugo stäng dörren, Lizzie är ju utom sig och pratar, så att pigorna kunde höra det. Stäng dörren!"

Dörren stängdes af den lydige äkta mannen. Jag, landtmätaren-författaren, som kommit försent till frukosten och ännu höll på med mitt ägg och morgonkaffe, gick sålunda miste om fröken Svans förklaring. Senare inkallades jag likväl till den stora konklav, som med anledning af denna förklaring blef hållen, och anmodades att blifva en deltagare och medspelare i det drama, som utarbetades inom de lyckta dörrar och utspelades samma afton och natt på det vänliga Wallsnäs.

Detta dramas skiftande scener ha skildrats af en annan pänna med en klarhet, liffullhet och kraft, hvartill jag endast skulle kunna prestera en svag efterbildning; denna pänna är herr kommissarie Aspman. Jag lämnar därför honom ordet, sedan jag endast tecknat som ett företal några yttre små omständigheter, som utgöra liksom ramen till taflan.

Morgonen den 5 juli kl. precis nio voro vi Wallsnäs samtliga invånare, äfvensom herr kronolänsman Aspman, samlade i husets matsal. Färdiga att sätta oss ned vid frukostbordet, hejdades vi af herr kommissarien, som med all den ämbetsvärdighet, han så väl visste uppbara, tog till ordet: "Innan vi begifva oss till bordets njutning och lifvets materiella värf, anhåller jag att i egenskap af en Svea rikets ämbetsman och rättvisans handhåfvare i denna Walla socken

och med vederbörligt begifvande af husets ädle värd, patron Gerell och hans ärade maka, född Ingelius, få taga eder, husets samtliga invånare, äfven dess tjänstepersonal inräknad" — på en hans vink öppnades dörren och husets trenne pigor samt gårdsdrängen och rättaren inträdde undersamma, förlägna och högtidliga — "taga, säger jag, eder uppmärksamhet i anspråk för en handling af rättvisa, plikttröhet och billighet. Herr landtbrukslev Edvin Ås, till eder riktar jag särskildt min vädjan och uppmanar eder å dragande kall och ämbetets vägnar att noga lägga märke till den handling jag härmed går att uppläsa och äger ni att däröfver göra edra anmärkningar, därtill foga de tillägg ni anser nödiga".

Edvin satt med hufvudet lutadt i handen borta vid hörnskapet. Det hela syntes ej angå honom. Stackars Edvin! Ingenting i lifvet hade mera intresse för honom, så länge ej den svarta fläcken å hans rykte blifvit utplånad.

Äfven vi andra satte oss, tysta och högtidliga. Lizzie betraktade oavvänt det sorgsna, halft bortvända ansiktet vid hörnskapet; drängen tummade mustaschern utan återvändo, då han ej visste hvar han skulle göra af sina händer; pigorna darrade af häpnad, oro och förvåntan, hvad den högtidliga akten komme att medföra; den yngsta köksan, halfsnyftade och snöt sig blyg i förklädssnibben. Men kommissarien Aspman ställde sig mitt framför matbordet, upprullade en pappersbundet i folio, såg allvarlig och vördnadsbjudande ut öfver sin ähörare skara och begynte läsa:

"Protokoll vid af undertecknad kronolänsman i orten hållen undersökning, som skedde å Wallsnäs gård den 4 juli året efter Kristi börd 1893.

S. D. Inställde sig på begäran af herr godsägaren H. Gerell å hans ägande säteri Wallsnäs i Walla socken, undertecknad, kronolänsman.

Tillfrågad hvad undersökningen skulle gälla, förklarade tit. Gerell att den angick den stöld, hvilken sistlidne augusti månad föröfvats å ofvanberörda säteri, och hvarom bifogadt undersökningsprotokoll innehåller närmare utredning.

Likaledes tillfrågad, anförde bemalte Gerell, att ett gängse rykte i orten såsom stöldens föröfvare utpekadt landtbruksleven E. Ås, som är i Gerells bröd, och vore jag kronolänsman i orten, kallad och citerad att närvara å ämbetets vägnar vid undersökning och experiment, afsedda att bevisa nämnda ryktes grund- och sanningslöshet.

Tillfrågad, hvori dessa experiment skulle bestå, utlät sig ofvannämnda godsägare, att som fröken L. Svan vore den, från hvilken idén om experimenten härörde, vore hon mest ägnad att frågan besvara.

Fröken Lizzie Svan, 20 år, ogift och anställd vid Wallsnäs såsom barnalärlarinna, framkallades och uppmanades att lämna all den upplysning i saken, som vederborde och hvarmed hon satt inne, hvarefter hon på tro, heder och samvete berättade: under de senaste nätterna ett par veckors tid hade hon haft svårt att sova. Tillfrågad om orsaken, angaf hon den vara hufvudvärk och mattighet, en uppgift, den hon, påmind att i allt hålla sig till omutlig sanning, så till vida rättade, att hon medgaf, det oro öfver Edvin Ås, bedröfliga tillstånd härvidlag medverkat. Så hade hon, hvilken numera, för värmens skull, flyttat från det rum, som i föregående protokoll såsom hennes angives, till ett på motsatt sida af öfre våningens föstuga beläget, natten till tisdagen legat vaken i tankar, dem hon förklarade sig ej vilja uppgifva. Ett ljud af dämpade flöjttoner nådde härvid hennes öra, kommande från en liten blomsteranläggning utanför byggningen. Hon igenkände genast i den musice-

rande konstnären bemålde Edvin Ås. Tillfrågad, huru hon härom kunde vara övertygad, uppgaf hon, att stycket, som spelades, vore "Suomi sång", men spelad i dur, ett musikaliskt konststycke, som ingen konstnär i världen utom denne Ås kunde prestera. Af orsaker, dem hon, trots uppmaning, ej velat relatera, smög hon sig till fönstret och igenkände Ås, som en stund sakta blåste på flöjten, men sedan gick af och an, såsom om han letade efter något, men voro hans rörelser högst besynnerliga, stela och, som hon uttrycker sig, automatiska, att hon nästan blef förskräckt och ett ögonblick tänkte tillkalla fru Gerell, men afstod hon från sin afsikt, då Ås försvann genom dörren till kontoret. Hon medgaf, att Ås, uppträdande hos henne väckt undran och olikartade reflektioner, men att hon förgäfvos sökt orsaken därtill; hon talade numera sällan med Ås, hvilken ej heller talade mycket med någon.

Sömnens valmokrans och genie vägrade fortfarande att besöka fröken Svans nattliga läger, ehuru intet tilldrog sig, som kunde störa hennes ro, förrän natten till sistlidne lördag. Hon hade då gått till hvila i vanlig tid, men förblef mer än halfvaken tills öfver midnatt. Vid denna tid hörde hon ett tassande ljud, som med ens gjorde henne vaken: Smygande steg kommo uppför trappan från kontoret. För den rådande värmens skull hade hon lämnat dörren till sitt sofrum öppen och hastade full af förskräkelse, för att stänga och rigla densamma, men häjdade sig, då dörren till trappan öppnades och Ås inträdde i förstugan. Anmodad af undertecknad att noga angifva den plats, hvarefrån hon iakttagit, hvad som senare följde, upplyste Svan, att hon till en början stått dold bakom dörren och sett genom dörrspringan, men sedermera, af skäl som senare inses, fått mod att träda längre fram i dörröppningen, dock till hälften dold. Hon berättade vidare, att Ås haft samma besynnerliga utseende och sätt som hon tisdagsnatten iakttagit; hans rörelser voro stela, hans ögon öppna, men tycktes ej uppfatta föremålen. Gången var dock lätt, nästan ljudlös, och Ås visste skickligt undvika hvarje föremål, som stod hindrande i hans väg. Hans första afsikt var tydligen att begifva sig upp för vindstrappan, men han ändrade sig och gick ett par slag kring förstugan såsom för att söka något, hvarefter han plötsligen satte sig ned på ett af vindstrappans steg och försjönk i tankar, hvarunder han mumlade otydliga ord, af dem hon ej kunde uppfatta mer än ett halfhögt uttaladt: "Om jag ändå kunde minnas hvar jag gömt pengarna!" Omsider reste han sig sågande nästan högt: "Det tjänar ingenting till", tog vägen till kontorstrappan och försvann. Dessa voro de af fröken Svan relaterade fakta. På fråga hvad slutsatser hon dragit däraf, genmålde Svan: att Ås tydligen gått i sömnen — hon kände ganska väl sömngångares sätt, då en hennes rumskamrat under skoltiden haft anfall af sömngång — att hon antog som visst, att Ås sistlidne augusti under lifligt intryck af undertecknads berättelser om tjufterierna i trakten, fattats af oro för de i pulpeten förvarade pänningarne och, lifvad af omsorg för sin släktings och husbondes bästa, i ett anfall af sömngående beslutat rädda dem undan oredliga händer, en afsikt den han sedan utfört; att han i vakna tillståndet ej hade minsta aning om hvad han somnambuliskt utfört; att han sedermera äfven som somnambul glömt stället, där pänningarne voro förvarade, att Ås sålunda gömt pänningarne, men i bästa afsikt och alldeles oskyldig till det brott, ryktet pådiktat honom.

Sedan vittnet Svan med anmärkningsvärd reda och klarhet aflagt denna redogörelse och ånyo med all möjlig kraft och öfvertygelse framburit och betygat sin fullständiga tro på Ås' redlighet och moraliska

öfurmögenhet att göra något orätt, framställde undertecknad följande frågor: Om Ås augustiaftonen haft anledning att vara orolig för sin husbondes pengar? hvilken fråga af de närvarande allmänt med ja besvarades och äfven af mig själf konstaterades: om Ås yttrat något om sådan sin oro? hvarpå godsägaren Gerell svarade med hänvisning till ett samtal mellan honom och Ås, hvare den senare uppmanat den före att föra pengarne upp i öfre våningen; om Ås' förmögenhetsomständigheter och affärsförhållanden kunde medföra frestelsen till stöld? hvilket förnekades, då han var förmögen, med få behof och inga laster; om hans rykte i orten före sistlidne augusti? hvilket betygades vara godt och utan fläck. Undertecknad uppmanade härefter titulus Gerell, att uppgifva numren å de försvunna sedlarne, hvilket Gerell förklarade sig ej kunna, då han förgätit dem; undertecknad kunde då upplysa, att han själf efter Gerells anteckningar vid föregående undersökning antecknat sagda nummer och infört dem i vederbörlig kungörelse. Sist ställde han frågan till fröken Svan hvareför hon sistlidna lördagsnatt ej sökt väcka Ås ur hans sömtilstånd, en fråga den Svan med någon indignation besvarade med hänvisning till den lätta dräkt hon var iförd.

Efter konstaterandet af dessa faktiska förhållanden anmodades Svan att redogöra för det experiment hon åsyftade. Hon förklarade dess ändamål vara att ådagalägga, att Ås i somnambuliskt tillstånd gömt pänningarne och således vore moraliskt och juridiskt skuldfrä, samt möjligen, som ett biändamål, återfinna den gömda summan. För detta ändamål skulle denna afton allt anordnas i så fullkomlig öfverensstämmelse som möjligt med förhållandena den afton, pänningarne kommo bort. Ås' tankar fyllas med intryck af fara för förnyad inbrottsstöld liksom med påminnelser om händelserna i augusti. Hon hoppades, sade hon, att likartad orsak skulle medföra likartad verkan och Ås äfven nu i sömnen söka gömma något dyrbarare föremål, hvareför han ägde omsorg, och det troligen på samma ställe, där han gömt pänningarne. Undertecknad uttalade grundade invändningar mot det fantastiska, ovanliga och ojuridiska i ett dylikt företag, men ville ej undandraga sig att därvid gagna med sitt skarpsinne och sin rika erfarenhet, dock reserverande sig mot hvarje prejudikat, som af detta hans handlingssätt kunde dragas. Som intet mer var för tillfället att afhandla afslötos förhandlingarne tills vidare.

Han gjorde ett uppehåll i läsningen, hvilket Edvin Ås begagnade på ett för stundens allvar föga passande sätt. Han steg upp från sin plats, gick fram till lilla fröken Svan, böjde sig fram emot henne — men kysste henne gjorde han icke, såsom husriggen utspirdt, endast såg henne djupt i ögonen — och sade: "Lizzie, detta har du uttänkt", hvarefter han satte sig vid hennes sida och grep hennes hand, den han under hela den följande akten höll i sin.

"Min ämbetsplikt", fortsatte nu kommissarien läsningen, "är att vidare relatera aftonens betydelsefulla tilldragelser. Jag infann mig som af en händelse kort före supén, alldeles som sistlidne augusti, och började en hel följd af berättelser om fingerade stölder och inbrott, hvilka under de sista dagarne skulle hafva timat i nejden och där spridt oro och förvirring, samt understöddes häri af det öfriga sällskapet, efter förut skedd öfverenskommelse — endast Ås var naturligtvis alldeles omedveten om det hela. Måhända skall man finna mitt tillvägagående opassande för en rikets ämbetsman, för hvilken lögn och bedrägeri i allmänhet äro ovärdiga attributer, men jag hänvisar till den bekanta regeln, att ändamålet helgar medlen, en regel, hvareförutan all detektiv verksamhet med säkerhet lede fiasko. Småningom fördes bordssamtalet in på augusti-

nattens stöld, hvarvid Ås visade något intresse, efter att förut hafva förhållit sig alldeles likgiltig. Än större blef detta intresse, då fröken Svan, enligt den af henne förut uppgjorda planen, förklarade sig ej alls frukta tjuvar och, trots våra invändningar och varningar påstod, att hon utan risk att få det stulet kunde på karmen till förstufönstret lägga sin yppersta klenod, ett guldarmband, hvilket utom det materiella värdet för henne ägde särskildt affektionsvärde såsom arf efter hennes mor, och låta det kvarligga öfver natten. Särskildt varnade henne Ås mycket lifligt och upprepade gånger för en dylik oförvägenhet, men desto mera förfäktade hon sitt påstående och förklarade till sist, att just för att öfvertyga oss alla, skulle hon göra som hon sagt, hvarmed Ås visade sig missnöjd. Just som vi bröto upp för att, som det skulle synas, skiljas och gå till hvila, kom fröken Svan och lade armbandet i fönstret; Ås liksom vi andra sökte öfvertala henne att taga det därifrån, men förgäfvades. Han drog sig tillbaka till kontoret, synbarligen orolig och misslynt. Klockan var då 10 på aftonen.

I matsalen samlades vi medlemmar af det manliga könet, jag undertecknad, tit. Gerell och tit. Sture Stig, medan fru Gerell och fröken Svan afvaktade hvad som komma skulle i den sistnämndas rum. Dörrarne från båda rummen ut till förstugan voro lämnade på vid gavel, så att vi kunde iakttaga hvad som försiggick därute. Tiden skred sakt och långsamt, som alltid under väntan, utan att något störde sommarnattens lugna ro, om jag undantager täta gäspningar af tit. Stig, hvilken alltid visar en böjelse för sömnaktighet. Vi hade redan hört salsklockan slå 1, och tit. Stig hviskade just i undertecknads öra de för stundens vikt opassande orden: "jag ger tusan sitta här som ett fån", då tassande steg, just sådana som fröken Svan beskrifvit, hördes i kontorstrappan, och inom ett par sekunder tit. Ås, endast till hälften klädd, stod i förstugan. Ett ögonblick lade han handen öfver pannan, som för att stärka sitt minne, hvarefter han gick direkt till fönstret och grep det där liggande armbandet. Åter stod han liksom rådvill strykande sig öfver pannan, därpå antogo hans anletsdrag — som i den ljusa sommarnatten väl kunde urskiljas — en gladare prägel, han strök liksom smekande armbandet med handen, mumlande de enda ord vi hörde honom yttra: "Ljuva lilla Lizzie!" hvarpå han med rask gång begaf sig vindstrappan uppöfve.

Vi andra skyndade att på vederbörligt afstånd följa honom, sedan, på min befallning, samtliga aftagit sina fotbeklädnader, och sågo Ås med en skicklighet, som måste förvåna, klättra upp på takbjälkarne högst upp till taknocken, luta sig in i en afsats mellan bjälkarne och skorstenspipan, för att omedelbart anträda återvägen. Vi hunno knappt undan förr än han redan hunnit ned i förstugan, och befanns hans anlete hafva antagit ett synnerligt gladt och förnöjsamt uttryck. Ehuru det ej var minsta tvifvel underkastadt, att Ås utfört sin handling i ett tillstånd af somnambulism, beslöt jag att underkasta honom ett prof: tryckte på knappen till min elektriska ficklampa och kastade dess skarpa sken in i hans ansikte, utan att han förändrade sin min, slöt ögonen eller afbröt sin vandring mot kontorstrappan, där han försvann för våra blickar.

Det återstod nu i experimentet att undersöka den plats, där vi sett Ås nedlägga armbandet. Med någon svårighet anskaffades en stege, och åt mig såsom lagens representant uppdrogs att göra denna undersökning. Med möda nådde jag afsatsen under taket invid skorstenen och uttog följande saker, där instuckna och förvarade: 1:o) fröken Svans guldarmband; 2:o) ett hoprulladt paket innehållande 3 stärkskjortor; 3:o) en bundt sedlar. Den senare, som i allas närvaro undersöktes, sedan vi nedkommit i salen, befanns innehålla ett antal 50- och 100-kronorssedlar å tillsamman ett

belopp af 500 kronor, och jämfördes sedlarnas nummer med de sistlidne augusti förlorades, och blefvo fullständigt identifierade. Experimentet hade sålunda mot min förmodan fullständigt lyckats, och visade paketet med skjortorna, alla märkta E. Ås, att Ås oftare än vi anat plögade gå i sömnen och därunder gömma saker af mer eller mindre värde.

Sedan detta konstaterats, återstod mig ingenting annat än att i egenskap af en rikets ämbetsman och rättvisans handhafvare i orten lifligt och högtidligt förklara landtbrukaren herr Edvin Ås fri och oskyldig för det onda rykte honom illvilliga människor påsatt, och tillkännagifva, att jag med all den myndighet, som kongl. maj:t, Svea rikets lag och laga stadgar mig förlänat, kommer att till straff befordra en hvar, ehon han är, man eller kvinna, som sagda onda rykte vidare utför.

Protokollet kommer att af de närvarande tit. Gerell, Svan och Stig såsom vittnen intygas och underskrifvas.

Som ofvan
å dragande kall och ämbetet vägnar
F. Aspman.
Kronolänsman.

Att allt så tillgått som ofvan är skrifvet betygas å heder och samvete.

H. Gerell. E. Gerell. L. Svan. Sture Stig."

Det långa föredraget var till ända. Stoltare än segraren vid Marathon skred kommissarien Aspman från sin plats dit bort, där Edvin satt med Lizzies hand i sin, räckte honom den digra papperslunta som nyss uppläst och tog till orda: "Herr Edvin Ås! Tag denna handling att väl förvaras som en sköld för edert goda namn och rykte och ett framtida minne af denna högtidliga stund, då jag med glädje räcker åt eder min hand som åt en redlig, oförviltig medborgare i vårt ädla svenska fosterland." Med häpnad och förvåning drog han den tillbaka, då Edvin i stället för att fatta den med en snabb rörelse slöt lilla Lizzie Svan till sitt bröst och utropade: "Lizzie, Lizzie, min räddande ängel!" Och lilla Lizzie grät vid hans bröst, om af vrede och smärta öfver hans tilltag, lämnar jag osagdt.

Jag fruktar att den rörande scenen dragit nog länge om — åtminstone gjorde Edvin och Lizzie ingen min att hafsa den ifrån sig —, om ej den praktiskt tänkande rättaren med ens fört oss till jordelivets hvardagligare regioner. "Är det något mer vi skola uträta, Anders och jag —" som om de utträttat något! — "eller få vi gå till trädesgårdet och hägna?"

Nej, det var inte mer. Hvad skulle det också vara? Edvin stod där ren och snöhvitt som en ängel med lilla Lizzie Svan vid sitt hjärta. "Ja, då få vi gratulera herr Edvin både till det ena och andra", sade rättaren, bockade och gick, och Anders bockade och gick och pigorna nego, gratulerade och gingo. Men patron Gerell fick lif: "Emelie utropade han, fram med champagnen på fläcken; mindre kan det ej gå af med, när vi skola gratulera Edvin både till det andra och till förlofningen med lilla Lizzie Svan".

Den sorgmodiga historien om Edwin Ås och lilla Lizzie Svan är slut; ett nytt tidevarf har uppgått för dem, som jag hoppas, glädjens, fridens, trofasthetens. Åtminstone är det ej Lizzies fel, om icke de två bli ett par lyckans skötebarn, ty trognare, ömmare och framför allt tåligare varelse än hon kan ej finnas. Jag såg det i går afton. Edvin och hon sutto sida vid sida på bänken vid åstranden: Hon lutande sitt burriga hufvud mot hans bröst; han — försjunken i kärlekens och musikens dubbla njutning, — hade slingrat sin arm om hennes hals under det han på flöjten, som hvilade tätt vid hennes öra, con amore utförde sitt bravourstycke: Suomi sång i dur!